

On mora poleg vseh napak, ktere otroci v šoli in zunaj šole naključijo, krotek in poterpežljiv biti, se za vsako učno uro pridno in marljivo pripravljati, vsaki dan z veselim obrazom v šolo stopiti in takorekoč zmiraj veselega serca biti. Lepo vas prosim, more li učitelj, ki je v revščini in v nadlogah, to storiti? Kako bi mogel človek dolžnosti svojega stanu z veseljem in na tanko spolnovati, ko vidi da se mu njegova kervavo zaslužena plača povsod terga, zmanjšuje in neredoma odrajuje? kako more učitelj z ljubeznijo in gorečnostjo svoje učence podučevati, ko spozna, da mu skoro nobena živa duša zato hvaležna ni? kako bi bil kdo pri terdovratnih, debeloglavih in spačenih otrocih krotak in poterpežljiv, če vé, da poleg vsega lepega ravnanja more le pomanjkanje in siromaštvo terpeti? kako bi se človek — znabiti lačen in žejin — za učne ure pripravljaj, ali kako je mogoče z veselim obrazom med svoje učence stopiti ali zmiraj veselega serca biti, ko je glava polna skerbi, kako se bo živelo? Kaj je tedaj storiti, da bi se učiteljem o tej reči pomagalo? Sliši se, da se bodo deželni zbori zopet kmali odperli. Takrat bo toraj čas, da bi učitelji svoje rane deželnim poslancom odkrili in prosili pomoči. Zatoraj naj bi ubogi učitelji iz vseh krajev z druženo močjo prošnjo zastran zboljšanja učiteljskih dohodkov deželnim poslancom v prevdarek predložili. Prosilo bi se posebno za to, da bi deželni zbor sklenil in poterdil, da bi učitelji njihovo plačo dobivali ali pri županih, ali pa — kar bi naj bolje bilo — pri dač-nih vradah, da bi ne bilo treba več pri ljudeh za svojo plačo beračiti. Če bi enkrat učitelji to dosegli, kar že tako dolgo želijo, bi gotovo vsi dolžnosti svojega stanu bolj z veseljem, kakor dozdaj spolnovali, zraven se pa tudi v njihovem stanu in poklicu zmiraj bolj omikati in olikati prizadevali, kar pa sicer skoraj ni mogoče; zakaj, res je, kar je gospod Einspieler v „Stimmen aus Innerösterreich“ pisal: „Wir brauchen in jeder Hinsicht praktisch gebildete — dabei aber gut besoldete Volksschullehrer“.

Č

Ljudska šola in sadjoreja.

Prid, ki izvira iz sadjoreje, je velik in spričuje po tistih deželah, kjer se kmetijstvo že več let peča s sadjorejo, s toli-

kimi dokazi, da se nam mora neverjetno zdeti, ako prevdaramo, zakaj se je v tej reči pri naših prostih kmetih še tako malo zgodilo? (!) Mehkužna lahkomišljenost zoper vsako preračunljivo lastnega dobička, — zanemarjena nevednost o pripravnih pripomočkih zemljišča koristno obdelovati, — je vzrok, da naše zemljišča še ne donasajo tistih letin, katerih bi se s pridom obdelovana zemlja nadjati mogla. Pa časi so se že veliko zboljšali; več pravega duha in življenja za delovnost in umetnost se v raznih stanovih še dalje bolj razodeva, in tudi prosti kmet se že prebudi iz spanja, in se prepričuje, da more borni stan z malim prizadetjem veliko si zboljšati. Zapazimo že tu pa tam poleg cest dolge drevorede s samim sadnim drevjem, pod katerim se lahko popotnik počije in ohladi, ter se pokrepča z dobrim zlahtnim sadjem; vidimo tudi, da srenje napravljajo šole za sadjorejo, in da mnoge kmetijske in obertnijske družbe, podpirajo in krepko povzdigujejo domače kmetijstvo.

Če pa prašamo po pravih pripomočkih za dostojno napredovanje v sadjoreji, moramo vendar nevarnost spoznati, da se k tej reči naj več in naj bolj pripravno in vterjeno pripomoči more po naših ljudskih šolah. Marljiv učitelj, vnet za dobro reč, si bo vedno prizadeval in še nekaj časa zraven drugih nauk tudi svoje učence praktično podučeval, kaj in kako naj delajo pri sadjoreji. Ta nauk je učiteljskemu stanu prav primerjen, in se tudi z drugim podučevanjem na tanko strinja, ker ima učitelj tukaj lepo priložnost, da učence soznanja z veliko lepimi in potrebnimi rečmi o natori in rastlinstvu. Z velikim veseljem se vdeležujejo radovedni otroci takega podučevanja, ker jim natora serce in ušesa odpira, in jih dela za vsak nauk pripravne. Otroci radi nabirajo sadne peške, iščejo divjakov, in jih še skoraj opomniti ni treba, da bi sami vsak sebi napravili malo sejališče, v katerem bi sami doma poskušali saditi, cepiti, sejati i. t. d.

Se vè, da bi bilo naj boljše in pripravnise, ako bi vsaka srenja, saj tam, kjer je šola, za tak dober namen nekoliko svojega zemljišča kot za svoj lasten dobiček določila, da bi se njihovi otroci po spretnem učitelju v tej sadjorejni šoli praktično vadili. Posebno radi in veselo hodijo otroci v take šole, ker je nauk mikaven, in ker so na prijetnem vertu pod milim nebom na prostem in čistem zraku. Srenja pa je zato tudi bogato odškodovana, ker dobiva iz te šole dovolj cepljencov.

Kjer pa okoliščine ne dopustijo takih šol, naj pa saj učitelj rok križem ne derži, in naj si z vso močjo prizadeva, da saj nekoliko soznanja šolske otroke z naj poglavitnejšimi pravili in praktičnimi vajami. Pa nikar ne misli, ljubi učitelj, da bi bilo to prazno delo, kakor je rekel neki sicer zverstni učitelj v uč. zboru, ko se je ravno o tej važni reči govorilo. Izlekel jo je tako le: „Es ist nicht möglich Kinder in der Obstbaumzucht praktisch zu unterweisen, wenn man keinen dazu geeigneten Grund hat; — werde ich in die Luft pflanzen oder pflanzen?“ — Otroci, ki se v šoli tako ali tako učé kaj od sadjoreje, bodo doma pridno skerbeli za izrejo in dober rast sadnih dreves že iz lastnega otročjega nagiba, in ko odrastejo bodo verli in pridni sadjorejci, ter se bodo vedno spominjali lepih nauk, ki so jih v mladosti slišali. Čuda veliko so že nekteri verli, domoljubni učitelji z njihovim neutrudnim in nepomanjklivim prizadetjem v tej reči storili! Cele občinske popred vse zapuščene in puste kraje so na to vižo z dobrim sadonosnim drevjem oplešali in pozlahtnili. Naj bi se vsi domoljubni učitelji po tih izgledih ravnali in tako za povzdigo našega milega naroda sploh skerbeli! V tej reči bi si učitelji še mnogo zaslug lahko pridobili, ko bi jim le tu pa tam dobre volje ne manjkalo.

Matija Japel.

Imenzlaga(etymologie) farnih vasi na Kranjskem.*)

(Dolje.)

Stockendorf = Planina.

Stopič naj težavnejše zlage. Menda je svet, kjer vas stoji, nekoliko vderit ali zdolbljen, in od tod morebiti zdolbič, zdovbič in sčasoma zavoljo ložeje izreke: Stopič. Tudi Dob, Dobovec imajo verolično enako korenino.

Streine, vas v strani gore, ali pa v strelu (sternitvi) dveh gorá.

Struga, verljivo je kraj strugi podoben.

Studeneč, Studeno se lahko pozná.

*) Vredništvo „Tovarša“ je to etimologijo le za pokušnjo in kratek čas svojim čast. bravcom namenilo, ter ni nikoli mislilo, da bi se sčasoma vtegnil kdo zavoljo tega zbadati in žaliti, kar — da bi tako ne! — se zdaj godi. Za naš današnji list smo dobili zopet sestavek z željo, da naj ga nespremonjenega natisnemo. Preč. gosp. pisavec naše etimologije tako le pišejo: „Novice“ so se pod nazivkom „s Pivke“ zopet zoper našo etimologijo oglasile, ter pravijo: a) da naša etimologija pokvarja liste „Uč. Tovarša“. Odgovorimo: Pravice